

Cryptocurrencies under Slovak Act on Accounting

Tomáš Matuský¹

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava 5, Slovak Republic
E-mail: tomas.matusky@gmail.com

Abstract: The article aims to define cryptocurrencies as a new form of virtual medium of exchange and to analyse its accounting under Slovak Act on Accounting. In the article we describe identified lack of general regulation of cryptocurrencies as well lack of regulation and guidance in the area of accounting. Based on available literature and analysis of multinational organisations, we analyse the possible approaches to classification of cryptocurrencies from accounting perspective and describe our point of view on how should be accounted for cryptocurrencies under legal regulation of accounting under Slovak Act on Accounting.

Keywords: cryptocurrency, accounting, legislation

JEL codes: M 41

1 Súčasný stav - úvod do problematiky

Kryptomeny, často nazývané aj ako virtuálne meny alebo digitálne peniaze, sú digitálna forma prostriedku výmeny. Virtuálnymi (digitálnymi) menami sú však aj iné formy digitálnych peňazí rozšírených prevažne v oblasti virtuálneho hazardu alebo počítačových hier. Tieto meny sú využívané na stávkovanie, ako kredit na online poker alebo ruletu, alebo ako takzvané „zlatky“ v rôznych online a mobilných hrách ako napríklad World of Tanks, World of Warcraft, Candy Crash Saga a mnohých iných.

Virtuálne meny nie sú vo všeobecnosti regulované žiadnym právnym predpisom vo väčšine krajín sveta. Používanie virtuálnych mien špecificky povoľuje iba niekoľko krajín sveta ako napríklad Nemecko a Japonsko. Napriek ich akceptácii aj tieto krajiny spolu s ostatnými krajinami sveta upozorňujú pred používaním virtuálnych mien z dôvodu, že nie sú regulované, ich cena výrazne kolíše a môžu byť zneužitú na financovanie nelegálnej činnosti.

V rámci európskej únie zverejnila Európska centrálna banka v októbri 2012 správu, v ktorej identifikovala kryptomeny ako jednu z 3 typov virtuálnych mien. V úvode správy Európska centrálna banka upozorňuje, že virtuálne meny a teda aj kryptomeny nie sú upravené právom, nie sú regulované žiadnou autoritou a nespĺňajú náležitosti zákonného platidla. V správe sa uvádza definícia virtuálnej meny, ktorá je typ neregulovaných, digitálnych peňazí, ktoré sú vydávané a zvyčajne kontrolované ich tvorcami, a sú používané a akceptované medzi členmi danej virtuálnej komunity (European Central Bank, 2012). Pre ľahšie pochopenia Európska centrálna banka v správe uviedla maticu, v ktorej zatriedila jednotlivé druhy peňazí podľa ich právneho štatútu a formy. Uvedenú maticu uvádzame v *Tabuľke 1 Matica peňazí*.

Tabuľka 1 Matica peňazí

Právny štatút	Neregulované	- Určité typy miestnych (lokálnych) peňazí	- Virtuálne meny
	Regulované	- Bankovky a mince	- E-peniaze - Peniaze v komerčných bankách (vklady)
		Fyzická	Digitálna
Forma peňazí			

Zdroj: European Central Bank. (2012, October). Virtual Currency Scheme.

Kryptomeny na rozdiel od tradičných národných mien nie sú centrálné riadené a ich tvorba je pevne stanovená na základe vytvoreného algoritmu. Tvorca kryptomeny môže nastaviť fixný ročný prírastok, prírastok na klesajúcej báze alebo úplne zakázať prírastok prostriedkov danej kryptomeny. Najznámejšia kryptomena bitcoin má prírastok nastavený na klesajúcej báze s vopred stanoveným limitom 21 miliónov bitcoinov. Každé 4 roky prírastok nových bitcoinov klesá na polovicu, čím sa tvorcovia snažili napodobniť klesajúce množstvo vyťažovaných zdrojov ako je napríklad zlato alebo striebro v čase. V čase písania príspevku (august 2017) objem dostupných bitcoinov prekročil hranicu 16,5 miliónov, čo sa po prepočte na menu euro pri kurze v čase písania príspevku rovnalo približne 57,7 miliardy eur. Cena kryptomien sa odvíja od dopytu a ponuky na viacerých zmenárenských platformách.

Kryptomeny sú celosvetový prostriedok výmeny a sú rovnaké v každom štáte sveta bez ohľadu na rozdiely v jurisdikcii, zákonoch alebo vyspelosti ekonomiky štátu. Z uvedeného dôvodu na kryptomeny nevlývajú zmeny makroekonomických veličín ako úroková miera a inflácia v danom štáte, kde sa používateľ kryptomeny nachádza. Kryptomeny z krátkodobého hľadiska reagujú na skutočnosti, ktoré ohrozujú fungovanie systému kryptomeny poklesom ich hodnoty. Dlhodobý vývoj hodnoty najrozšírenejšej kryptomeny bitcoin je zobrazený v *Grafe 1 Vývoj ceny bitcoinov*.

Graf 1 Vývoj ceny bitcoinov (v USD, od 18. júla 2010)

Zdroj: coindesk.com, Retrieved on August 14, 2017.

Ako je z Grafu 1 Vývoj ceny Bitcoinov vidieť, dopyt po tejto kryptomene a teda aj jej cena neustále rastie, o čom svedčí štvornásobný nárast ceny za posledných 8 mesiacov. Okrem Bitcoinov sa vlnu využívania alternatívnych spôsobov platby snažia zachytiť aj iné kryptomeny, z pomedzi ktorých uvádzame kryptomenu Ethereum, ktorá v priebehu posledného roka zvýšila svoju hodnotu o 300%.

Kryptomeny sa za dobu ich existencie vytvorili svoje miesto na trhu. Pre jednoduchosť a rýchlosť spracovania platieb ich využívajú nielen bežný užívatelia, ale aj podniky na realizáciu platieb. Zároveň pre pri výmene kryptomien za tradičné meny, pri spracovaní platby alebo pri spravovaní virtuálnej peňaženky dochádza k podnikateľskej činnosti, ktorú jednotlivé podniky povinné zachytiť vo svojom účtovníctve. Oblasť účtovania kryptomien nie je špecificky upravená podobne ako je to v prípade ich právnej úpravy. V praxi preto vznikajú rôzne otázky v súvislosti ich klasifikáciou kryptomien v rámci zložiek podniku a následne v súvislosti so samotným zaúčtovaním kryptomien.

2 Metodológia a zdrojové údaje

V rámci príspevku sa budeme venovať posúdeniu kryptomien ako prostriedku výmeny z pohľadu účtovníctva v Slovenskej republike. Nakoľko ani v práve Slovenskej republiky ani vo svete neexistuje žiadny právny alebo inak záväzný predpis, metodický pokyn alebo usmernenie, ktoré by špecifikovalo požiadavky na účtovanie kryptomien, je potrebné vychádzať zo všeobecných ustanovení úpravy účtovníctva.

Pri riešení problematiky účtovania kryptomien sme vychádzali z odbornej literatúry a informácií dostupných k uvedenej problematike, ktoré zverejnili jednotlivé orgány vlád,

vládne organizácie, regulačné orgány alebo nadnárodné organizácie zaoberajúce sa problematikou účtovníctva. Zároveň sme analyzovali právne predpisy upravujúce účtovníctvo v Slovenskej republike a na základe tejto analýzy sme identifikovali položky súvahy, ktorým požiadavkám by kryptomeny vyhovovali a od nich sa následne odvíjalo aj účtovanie kryptomien. Jednotlivé spôsoby prístupu ku kryptomenám z účtovného pohľadu sme podrobne analyzovali a dospeli k možnej aplikácii právnej úpravy účtovníctva pri účtovaní kryptomien.

V príspevku budeme pre obmedzený rozsah analyzovať iba sústavu podvojného účtovníctva podnikateľov v Slovenskej republike.

3 Výsledky a diskusia

Oblasť právnej úpravy účtovania kryptomien nie je doposiaľ upravená žiadnym právnym aktom vo svete. Jednotlivé štáty a medzinárodné organizácie vydávajúce účtovné štandardy ku dňu písania príspevku vypracovali iba štúdie zhrňujúce problematiku kryptomien a problémov s ich uplatnením v praxi. Následné kroky k úprave účtovníctva kryptomien už však podstupené neboli. V rámci Slovenskej republiky Ministerstvo financií Slovenskej republiky (2016) na svojom portáli uverejnilo vyhlásenie, v ktorom z účtovného hľadiska zamietla možnosť považovať kryptomeny peniazmi a vyčíslovať oceňovacie rozdiely zo zmeny ich hodnoty. Neuvádza sa tu však konkrétny postup posudzovania a účtovania kryptomien.

V decembri 2016 sa uskutočnilo zasadnutie Accounting Standards Advisory Forum, ktorého cieľom je napomáhať International Accounting Standards Board pri tvorbe a novelizácii International financial reporting standards (IFRS), ktorého bodom bolo preskúmanie potreby úpravy vykazovania kryptomien v rámci štandardov IFRS. Na tieto účely vypracovala Australian Accounting Standards Board (2016) štúdiu o možnostiach ako upraviť kryptomeny v rámci štandardov IFRS a analýzu možných problémov súvisiacich s danou úpravou. V štúdii sa uvádzajú štyri možné riešenia posudzovania kryptomien, ani jeden variant však neposkytuje jasnú odpoveď ako kryptomeny z účtovného hľadiska posudzovať. V štúdii ako aj vo vyjadreniach väčšiny štátov sveta sa odborníci zhodujú, že kryptomeny predstavujú majetok účtovnej jednotky.

Podľa Zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon") sú aktívom účtovnej jednotky ekonomické prostriedky, ktoré sú výsledkom minulých udalostí, od ktorých sa očakáva, že v budúcnosti povedú k zvýšeniu ekonomických úžitkov. Aktíva tvoria majetok a iné aktíva. Na základe analýzy dostupnej literatúry môžeme kryptomeny charakterizovať ako aktívum. Kryptomeny predstavujú ekonomický prostriedok. Kryptomeny účtovná jednotka nakupuje alebo ich získava „miningom“, čo predstavuje minulé udalosť, ktorej výsledkom je vlastníctvo kryptomien. Účtovná jednotka môže kryptomeny predávať alebo ich použiť na nákup tovarov alebo služieb, čím nepriamo dochádza k zvyšovaniu ekonomických úžitkov použitím nakúpených tovarov alebo služieb pri vlastnej podnikateľskej činnosti účtovnej jednotky.

Pri začlenení kryptomien medzi majetok a iné aktíva vychádzame z predpokladu, že kryptomeny sa dajú spoľahlivo oceniť a budeme ich posudzovať ako majetok. Podľa ustanovení zákona sa kryptomeny pri obstaraní kúpou budú oceňovať obstarávacou cenou. V prípade „miningu“ dochádza k vytvoreniu kryptomien vlastnou činnosťou účtovnej jednotky a ocenia sa vlastnými nákladmi.

Majetok z časového hľadiska v účtovníctve účtovnej jednotky delíme na krátkodobý a dlhodobý majetok. Podľa Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov (ďalej len "postupy účtovania") je dlhodobým majetkom ten majetok, ktorého doba použiteľnosti, dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom je dlhšia ako jeden rok. V prípade, že doba uvedená v predchádzajúcej vete je najviac

jeden rok, majetok považujeme za krátkodobý. Z uvedeného ustanovenia vzniká dvojitý pohľad na kryptomeny.

Prvým pohľadom na kryptomeny je použitie kryptomien ako prostriedku na kúpu a predaj výrobkov, tovarov alebo služieb. V takomto prípade sú kryptomeny krátkodobý majetok účtovnej jednotky. V kategórii krátkodobého majetku môžeme uvažovať o kryptomenách iba ako o zásobách nehmotného charakteru. Kryptomeny nie je možné podľa Ministerstva financií Slovenskej republiky považovať za peniaze a takisto nespĺňajú požiadavky na účtovanie v účtovej skupine 25 – *Krátkodobý finančný majetok*.

Účtovná jednotka po nákupe alebo „miningu“ kryptomeny ďalej neupravuje, drží ich v nezmenenej podobe, nepoužíva ich a nevykonáva na nich technické zhodnotenie až do dňa ich realizácie. Kryptomeny budú teda mať pre účtovnú jednotku charakter nehmotného tovaru. Účtovná jednotka má možnosť vytvoriť si analytický účet k účtu 132 – *Tovar* alebo si v rámci účtovej skupiny 13 – *Tovar* vytvoriť syntetický účet, na ktorom by účtovala o kryptomenách. Počas účtovného obdobia a ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka nedochádza k preceneniu kryptomien. Účtovná jednotka je však povinná na základe zásady opatrnosti účtovať o znížení hodnoty majetku formou opravných položiek ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Formou tvorby opravných položiek vie účtovná jednotka preniesť zníženie hodnoty (kurzu) kryptomeny do výsledku hospodárenia. V prípade výmeny kryptomien za tradičné meny alebo pri kúpe tovarov alebo služieb za kryptomeny účtovná jednotka bude účtovať o nadobudnutí majetku zámenou. Rozdielom medzi obstarávacou cenou kryptomeny a reálnou (menovitou) hodnotou získanej protihodnoty sa následne preniesie rozdiel zo zmeny hodnoty kryptomeny do výsledku hospodárenia.

Druhým pohľadom na kryptomeny je použitie kryptomeny za účelom dlhodobého investovania voľných peňažných prostriedkov za účelom získania zisku zo zmeny hodnoty kryptomien. V takomto prípade sú kryptomeny dlhodobým majetkom. Podľa vlastností a podstaty majetku účtovaného ako dlhodobý finančný majetok by sa kryptomeny obstarané za účelom dlhodobého uloženia peňažných prostriedkov podľa nás mali chápať ako dlhodobý finančný majetok, ako je to napríklad v prípade umeleckých diel, zbierok, predmetov z drahých kovov a pozemkov. Postupy účtovania však upravujú dlhodobý finančný majetok taxatívne a kryptomeny nespĺňajú žiadnu definíciu daného druhu majetku. Z uvedeného dôvodu musí účtovná jednotka účtovať o kryptomenách ako o dlhodobom nehmotnom majetku, ktorý bude účtovať na účte 019 – *Ostatný dlhodobý nehmotný majetok* alebo si vytvorí samostatný syntetický účet v účtovej skupine 01 – *Dlhodobý nehmotný majetok*, kde bude oddelene sledovať stav účtu kryptomien. Pri predaji kryptomien za tradičné meny alebo pri kúpe tovarov alebo služieb za kryptomeny účtuje účtovná jednotka na nákladovom účte predaja dlhodobého nehmotného majetku obstarávaciu cenu kryptomeny a zároveň na výnosom účte tržieb z predaja dlhodobého nehmotného majetku reálnu (menovitou) hodnotu získanej protihodnoty. Rozdielom nákladov a výnosov sa pri realizácii preniesie zmena ceny kryptomeny do výsledku hospodárenia.

V obidvoch riešeniach účtovná jednotka zohľadňuje vo výsledku hospodárenia zmeny hodnoty kryptomien až pri ich realizácii. Na základe zásady opatrnosti však účtovná jednotka musí účtovať iba o dočasnom znížení hodnoty kryptomien formou účtovania o opravných položkách. Z dlhodobého hľadiska cena kryptomien aj napriek krátkodobým výkyvom neustále rastie. Podľa nášho názoru v prípade použitia kryptomien za účelom uloženia voľných peňažných prostriedkov na získanie zisku zo zmeny ich ceny by sa mali vykazovať aj nerealizované oceňovacie rozdiely na dodržanie zásady verného a pravdivého vykazovania skutočností. Reálnu hodnotu kryptomien vieme určiť ako trhovú cenu na burze kryptomien, ktorá napĺňa požiadavky aktívneho trhu. Zároveň pri obstaraní kryptomien za účelom dlhodobého investovania nie je možné v slovenskej právnej úprave účtovníctva aplikovať ustanovenia týkajúce sa dlhodobého finančného majetku, do ktorého by na základe charakteru obstarania kryptomien mali spadať. Dlhodobý finančný majetok je v

postupoch účtovania taxatívne vymedzený a neodráža nové možnosti investovania účtovnej jednotky. Navrhujeme doplniť definíciu dlhodobého finančného majetku o všeobecné ustanovenie, kde by majetok mohol byť klasifikovaný ako dlhodobý finančný majetok a účtovná jednotka mohla použiť špecifické ustanovenia pre takýto druh majetku po splnení podmienok ako existencia aktívneho trhu s daným majetkom, predpokladaný rast cien daného majetku a obstaranie majetku za účelom uloženia voľných peňažných prostriedkov bez ohľadu na formu daného majetku.

Záver

Na základe analýzy dostupnej literatúry a právnej úpravy kryptomien sme zistili nedostatočnú právnu úpravu v oblasti účtovania kryptomien. Účtovné jednotky vlastniace kryptomeny alebo uskutočňujúce operácie s kryptomenami musia postupovať podľa všeobecných ustanovení právnej úpravy účtovníctva. Všeobecné ustanovenia úpravy účtovníctva však nezohľadňuje špecifické vlastnosti a prípady použitia kryptomien. Vzniká preto otázka, či skutočnosti vykázané v účtovnej závierke účtovnej jednotky o kryptomenách spĺňajú požiadavku verného a pravdivého vyjadrenia skutočností o účtovnej jednotke.

V príspevku sme identifikovali dva možné prístupy k účtovaniu kryptomien podľa slovenskej právnej úpravy účtovníctva v závislosti ich spôsobu ich použitia. Ak sú kryptomeny používané na platbu alebo realizáciu iným spôsobom v rámci bežnej činnosti účtovnej jednotky, kryptomeny by sa mali účtovať ako tovar. V prípade držby kryptomien za účelom zhodnotenia v dlhšom časovom období ako jeden rok, o kryptomenách by mala účtovná jednotka účtovať ako o ostatnom dlhodobom majetku. V oboch prípadoch teda ide o majetok účtovnej jednotky.

Nakoľko sa v uvedených možnostiach nejedná ani o peňažné prostriedky ani o finančné nástroje, súčasná legislatíva nepovoľuje účtovať do výsledku rozdiely z precenenia zapríčinené zmenou kurzu kryptomien. Zmena ceny sa vo výsledku hospodárenia účtovnej jednotky premietne až po ich realizácii alebo v prípade zníženia ceny pod hodnotu, za akú boli obstarané, sa ich ocenenie upraví tvorbou opravných položiek.

Literárne zdroje a iné odkazy

Australian Accounting Standards Board. (2016). Digital currency – A case for standard setting activity - A perspective by the Australian Accounting Standards Board (AASB). Retrieved December 7, 2016, from <http://www.ifrs.org/Meetings/MeetingDocs/ASAF/2016/December/1612-ASAF-05-AASB-DigitalCurrency.pdf>.

Coindesk.com. (2017). Bitcoin price. Retrieved August 14, 2017. from <https://www.coindesk.com/price/>.

Coindesk.com. (2017). Ethereum price. Retrieved August 14, 2017. from <https://www.coindesk.com/price/>.

European Central Bank. (2012, October). Virtual Currency Scheme. p 13. Retrieved November 23, 2016, from <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>.

Ministerstvo financií Slovenskej republiky. (2016). Účtovanie transakcií vo virtuálnej mene Bitcoin. Retrieved November 20, 2016, from <https://podpora.finanncnasprava.sk/539137-%C3%9A%C4%8Dtovanie-transakci%C3%AD-vo-virtu%C3%A1lnej-mene-Bitcoin>.

Opatrenie Ministerstva financií SR č. 23054/2002-92 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva.

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.